

Samenvatting

Dit proefschrift betreedt de ruimte tussen zelf en ander, wij en zij, en onderzoekt hoe een natuurlijke afstand tussen twee of meer mensen conflictueus wordt, en hoe de resulterende kloof tussen zelf en ander overbrugd kan worden—zelfs in die mate, dat zelf en ander zich als één kunnen gaan zien. De overkoepelende vraag die dit proefschrift tracht te beantwoorden is eenvoudig: “Hoe kan de afstand tussen zelf en ander worden genezen, wanneer deze conflictueus is geworden?” Gezien de complexiteit van zowel deze afstand als van het vermogen tot eenheid tussen zelf en ander, wordt de vraag als volgt aangepast: “Hoe kan een relationele brug tussen zelf en ander niet alleen worden begrepen, maar ook zinvol tot stand worden gebracht, vooral in de context van wantrouwen, uitsluiting en vervreemding?”

Om deze vraag te begrijpen, beginnen we in hoofdstuk 1 met de filosofische bijdragen van Martin Buber, wiens werk aan de ik-jij-relatie helpt om een fundamenteel begrip op te bouwen van de afstand tussen zelf en ander, een begrip waarop het resterende proefschrift rust. Buber wordt onze gesprekspartner voor het geheel van proefschrift, en zal de perspectieven die in de volgende hoofdstukken worden voorgesteld bevragen en uitdagen. In hoofdstuk 2 onderzoeken we hoe conflicttheorie de afstand tussen zelf en ander uitlegt, en in het bijzonder hoe verschillen van onenigheid naar conflict en verharding verschuiven. Hoofdstuk 3 bestudeert hoe conflictransformatietheorie de afstand tussen zelf en ander overbrugt. Door op twee modellen te leunen, één om met polariteiten om te gaan en één om de triangulatie die bij conflictransformatie hoort te begrijpen, stelt dit hoofdstuk een weg voor naar een gezonde zelf-ander relatie. Hoofdstuk 4 beschouwt eveneens de overbrugging van de kloof tussen zelf en ander, maar dit keer uit het perspectief van contemplatieve spiritualiteit. Door vooral naar de beeldtaal van het zelf te kijken, en met steun van verkenningen van eenheidsbewustzijn en de beeldspraak van de Drie-eenheid, stelt dit hoofdstuk eveneens een weg voor naar een gezonde zelf-ander relatie. In hoofdstuk 5 brengen we onze twee primaire disciplines—conflictransformatie en contemplatieve spiritualiteit—met elkaar in dialoog. Terwijl beide disciplines inzichten te bieden hebben op de zelf-ander-relatie, onthult deze dialoog ook de blinde vlekken van elke van deze disciplines—blinde vlekken die vaak worden blootgelegd en beantwoord door de bijdrage van de andere discipline.

Terwijl onze twee disciplines met elkaar in gesprek gaan, elkaar uitdagen en elkaar versterken, komen drie primaire conclusies naar voren: (1) Hoewel de beelden van het zelf in conflicttheorie en contemplatieve spiritualiteit natuurlijk van elkaar verschillen, hebben hun snijpunten en hun verschillen het potentieel om het werk van conflictransformatie grondig te verdiepen en de wijsheid van contemplatieve spiritualiteit te versterken. Voor conflictbeoefenaars verandert het contemplatieve beeld van het zelf de vragen die zij stellen en opent het de mogelijkheid tot diepere genezing. Voor contemplatieven zetten de praktische toepassingen die bij het beeld van het zelf horen dat conflicttheoretici voorstellen “benen” onder de

contemplatieve visie van de zelf-ander-relatie, en bieden ze zo concrete hulpmiddelen voor wie bruggen tussen zelf en ander wil bouwen.

(2) Zowel contemplatieve spiritualiteit als conflictransformatietheorie spreken over zowel-als-denken. Door een model te ontwikkelen om deze manier van denken te beschrijven, is de conflictransformatietheorie in staat om de risico's uit te leggen die met of-of-denken verbonden zijn, naast hoe zowel-als-denken er praktisch uitziet. Contemplatieve spiritualiteit gaat met betrekking tot zowel-als-denken verder dan voor conflictransformatietheorie mogelijk is. Contemplatieven verwijzen naar deze vorm van denken als eenheidsbewustzijn of non-dualisme, bieden deze manier van denken meer textuur en richting, en scheppen een visie van eenheidsbewustzijn als het doel waar contemplatieven naar streven. Wanneer ze met elkaar in dialoog worden gebracht, drijven de twee modellen van zowel-als-denken elkaar aan. Conflictransformatietheorie drijft contemplatieven aan, duidelijker te zijn over zowel-als-denken (en biedt hen een mogelijkheid dit te doen); contemplatieve spiritualiteit drijft conflictbeoefenaars aan méér te zoeken dan slechts een utilitaire benadering van zowel-als-denken en in de richting van een stabielere en blijvender zowel-als-denken te gaan.

(3) In de dialoog tussen conflictransformatietheorie en christelijke contemplatieve spiritualiteit zien we een wisselwerking tussen het beeld van de Drie-eenheid en concepten zoals “emotionele driehoeken” en een “Wet van Drie.” Als het resultaat van zwaarbevochten praktijkervaringen in het werk met gepolariseerde mensen, gebruiken veel conflictransformatietheoretici het concept van emotionele driehoeken om conflicten te begrijpen en hun werk te onderbouwen. Omgekeerd gebruiken sommige contemplatieven een vergelijkbaar concept van de Wet van Drie bij het beschrijven van de werkelijkheid, om hun uitleg over de aard van verandering te schragen. Wanneer deze twee concepten—emotionele driehoeken en de Wet van Drie—met het concept van de Drie-eenheid worden samengebracht, komt een beeld van de werkelijkheid naar voren dat zowel het beeld van het zelf en zowel-als-bewustzijn informeert, verdiept en versterkt.

Met het oog op de dialoog tussen conflictransformatie en contemplatieve spiritualiteit, besluit dit proefschrift met de stelling dat de brug tussen zelf en ander sterker, robuuster, en duurzamer is wanneer de wijsheid van elk van onze twee disciplines samen wordt geweven. Samen verrijken onze twee disciplines elkaar en creëren ze nieuwe en belangrijke wijsheid om te overwegen.